

3.16 Psykologia

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskeleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaalisiin, kulttuurisiin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedon muodostumista painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä sisältöjä.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tietää psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon mahdollisuuksia ja rajoituksia
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta
- kehittää valmiuksiaan sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan, yhteiskunnallisten ja kulttuurillisten muutosten – kuten teknologisen kehityksen – tunnistamiseen ja kohtaamiseen sekä erilaisista kulttuuritaustoista ja yhteiskunnallisista oloista tulevien ihmisten toiminnan ymmärtämiseen.

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden kognitiivisesti korkeatasoiseen ymmärrykseen tähtäävään osaamiseen. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamista ja kokonaisuusien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelijan tulee osoittaa, että hän on ymmärtänyt opiskelemansa asiat ja että hän pystyy soveltamaan oppimaansa tietoa.

Kurssien suoritusjärjestys

Kurssi PS1 suositellaan suoritettavaksi ennen muita kursseja.

Kurssien itsenäinen suorittaminen

*Kurssin itsenäisestä suorittamisesta on sovittava opettajan kanssa.
Kurssia PS7 ei voi suorittaa itsenäisesti.*

Pakollinen kurssi

1. Psykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus (PS1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu psykologiaan tieteenä ja psykologian soveltamiseen yhteiskunnan eri alueilla
- ymmärtää erilaisia tapoja tutkia ja selittää ihmisen toimintaa
- tietää psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten emootio, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- ymmärtää oppimista psykologiseen tietoon tukeutuen ja osaa pohtia psykologisen tiedon avulla omaa opiskeluaan
- osaa soveltaa sosiaalipsykologista tietoa sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelussa ja ymmärtää itseään ryhmän jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- psykologia tieteenä: psykologian tutkimuskohteet ja sovellusalueet, psykologisen tiedon muodostuminen, keskeisiä lähestymistapoja psykologisten ilmiöiden selittämiseen
- psyykkisen toiminnan luonne: psykologian peruskäsitteitä, toimintaa ohjaavia psyykkisiä, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä
- oppimisen psykologian perusteet ja sovelluksia
- sosiaalipsykologian perusteita, kuten ryhmädynamiikka, roolit ja normit

Kurssilla käsitellään aktiivista kansalaisuutta roolien, normien ja sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta. Ryhmädynamiikan yhteydessä voidaan käsitellä myös suvaitsevaisuutta ja kulttuurien kohtaamista. Samalla korostuvat yhteisöllisyys ja yhteisvastuu. Viestinnän ja mediaosaamisen sekä teknologian aihekokonaisuudet tulevat huomioiksi esiteltäessä psykologian sovellutuksia yhteiskunnan eri osa-alueilla. Kurssilla käsitellään psykologisen tutkimuksen tekemistä, mikä kehittää opiskelijan kriittisyyttä. Hyvinvoinnin ja turvallisuuden aihekokonaisuutta käsitellään psyykkisen itsesäätelyn kautta.

Syventävät kurssit

2. Ihmisen psyykkinen kehitys (PS2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä ja näiden keskinäistä riippuvuutta
- tietää keskeisiä kehityspsykologisia teorioita ja osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa omaan elämäänsä
- ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen jatkuvan monimuotoisena koko elämän ajan
- ymmärtää yksilön kehitykseen liittyviä mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
- ymmärtää, miten psyykkistä kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- yksilön psyykkinen kehitys elämän eri vaiheissa
- psyykkisen kehityksen osa-alueet kehityspsykologisten teorioiden valossa
- psyykkisen kehityksen yhteydet biologisiin tekijöihin, esimerkiksi perintötekijöihin ja hermoston kehitykseen
- sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkitys ihmisen psyykkisessä kehityksessä
- psyykkisen kehityksen ongelmia ja niihin vaikuttaminen
- psyykkisen kehityksen tutkiminen

Hyvinvoinnin aihekokonaisuutta edustaa terveen kehityksen edellytysten kuvaaminen. Kestävän kehityksen ja turvallisuuden aihekokonaisia käsitellään kurssilla moraalien kehitystä ja kasvuympäristön vaikutusta tarkasteltaessa. Kasvuympäristön yhteydessä on luontevaa huomioida myös teknologian kehittymisen vaikutukset. Mediaosaamista harjoitellaan, kun pohditaan median vaikutusta maailmankuvaan ja minäkäsitykseen sekä käyttäytymismalleihin. Lisäksi kurssilla voidaan käsitellä kulttuuri-identiteetin ja siihen vaikuttavien arvojen kehittymistä.

3. Ihmisen tiedonkäsittelyn perusteet (PS3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kognitiivisten perusprosessien, kuten tarkkaavaisuuden, havaitsemisen ja muistin toiminnan periaatteita
- ymmärtää vireystilan säätelyä ja sen merkitystä ihmisen hyvinvoinnin kannalta
- ymmärtää hermoston perusrakenteen ja toiminnan periaatteita sekä niiden yhteyden kognitiivisiin perustoimintoihin
- tietää, miten kognitiivisia perusprosesseja ja hermoston toimintaa tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- kognitiiviset perusprosessit

- vireystilan säätely, nukkuminen ja uni
- hermoston rakenne, hermosolun ja hermoverkkojen toiminta ja niiden yhteys psyykkisiin toimintoihin
- kognitiivisen toiminnan häiriöt ja aivovauriot sekä niiden kuntoutus
- kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimus ja sovelluksia

Ihmisen tiedonkäsittely ja sen sovellukset liittyvät viestinnän – ja mediaosaamisen ja teknologian aihekokonaisuuksiin. Hyvinvoinnin ja turvallisuuden aihekokonaisuutta käsitellään stressin käsitteen ja psykologian sovellutusten kautta.

4. Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta (PS4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen toiminnan olevan sekä tietoisien ohjauksen että tiedostamattomien tekijöiden vaikutuksen alaisista
- tutustuu motivaation ja emootioiden perusteorioiden ja tietää, miten ihmisen motivaatiota ja emootioita koskeva tutkimustieto syntyy niiden pohjalta
- ymmärtää, miten motivaatio, emootiot ja kognitiiviset toiminnot muodostavat dynaamisen toimintaa ohjaavan kokonaisuuden
- ymmärtää, miten motivaatio ja emootiot ovat yhteydessä yksilön ja yhteisön hyvinvointiin
- ymmärtää tietoisuuden, ajattelun ja kielen merkityksen ihmisen toiminnassa
- ymmärtää taitavan ajattelun, älykkyyden, asiantuntijuuden ja luovuuden edellytyksiä ja kehittämismahdollisuuksia yksilön ja yhteisön näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- eritasoiset motiivit sekä motivaation kehittäminen ja ylläpitäminen
- tunteet moniulotteisina prosesseina sekä niiden muodostuminen, ilmeneminen ja merkitys
- motivaation ja emootioiden perusteorioiden ja tutkimus
- motivaation, emootioiden ja kognitiivisten toimintojen keskinäiset vaikutukset ihmisen toiminnassa
- motivaation, emootioiden ja niiden säätelyn yhteys hyvinvointiin yksilö- ja yhteisötasolla
- motivaation ja tunteiden yhteydet sosiaalisiin ja kulttuurisiin tekijöihin sekä motivaation ja tunteiden biopsykologinen perusta
- korkeatasoinen kognitiivinen toiminta, kuten ajattelu, ongelmanratkaisu ja päätöksenteko

Motiivien ja tunteiden käsittely liittyy psyykkiseen hyvinvointiin. itseohjautuvuus ja sisäsyntyinen motivaatio sekä omatoimisuus, osallistuminen ja aloitteellisuus ovat myös aktiivista kansalaisuutta. Älykkyys, luovuus ja asiantuntijuus sivuavat teknologian ja viestinnän aihekokonaisuutta.

5. Persoonallisuus ja mielenterveys (PS5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää persoonallisuuskäsitteen laaja-alaisuuden ja tietää, millaisin tutkimusmenetelmin persoonallisuutta koskeva tieto on syntynyt
- ymmärtää erilaisia lähestymistapoja persoonallisuuden kuvaamiseen
- ymmärtää mielenterveyden määrittelyn vaikeuden sekä sen, miten psyykkiset, biologiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät ovat yhteydessä mielenterveyteen
- tietää keskeisiä mielenterveyden häiriöitä ja niiden erilaisia hoitomuotoja
- tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja.

Keskeiset sisällöt

- persoonallisuuspsykologian keskeisiä käsitteitä, esimerkiksi minuus ja identiteetti
- persoonallisuuden määrittely ja selittäminen psykologian eri näkökulmista
- persoonallisuuden tutkiminen
- mielenterveyteen vaikuttavat tekijät ja mielenterveyden häiriöt
- psykoterapia ja lääkehoito mielenterveyden ongelmien hoidossa
- psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen

Persoonallisuuspsykologian ja mielenterveyden teemat tukevat psyykkisen hyvinvoinnin aihekokonaisuutta. Mielenterveyteen kuuluu myös sitä tukeva fyysinen ympäristö ja kestävän kehityksen kautta syntyvä puhdas luonto. Mielenterveyttä ja persoonallisuutta käsitellään myös kulttuurien kautta, huomioiden esimerkiksi mielenterveyden käsitteen kulttuurisidonnaisuus ja kulttuurin tärkeys psyykkiselle hyvinvoinnille. Työssä jaksaminen, työuupumus ja stressi liittyvät paitsi psyykkisen hyvinvoinnin myös yhteiskunnan ja yrittäjyyden aihekokonaisuuteen.

Koulukohtaiset kurssit

6. Sosiaalipsykologia (PS6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mitä yhteistoiminta muiden kanssa on
- osaa soveltaa sosiaalista vuorovaikutusta yksilö – ja ryhmätasolla
- kehittää valmiuksia sosiaalipsykologisen tiedon omaksumiseen ja arviointiin

Keskeiset sisällöt

- sosiaalinen tieto (kognitio)
- erilaisten ryhmien rakenne ja toiminta
- ihmisten sosiaalinen sidonnaisuus ja vuorovaikutusverkostot
- ryhmien synty ja vaikutus yksilön toimintaan ja kehitykseen
- sosiaalisen vaikuttamisen keinot ja suhtautuminen muihin
- sosiaalipsykologian sovellutukset

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroasteikolla 4–10.

Sosiaalipsykologian kurssin sisällöt tukevat aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyyden aihekokonaisuutta. Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus ovat tärkeitä sisältöjä tarkasteltaessa ihmisen toimintaa ja vuorovaikutusta muiden kanssa. Se, miten ihminen käyttää mediaa ja viestintää sekä teknologiaa apunaan toimisessaan yhteikunnassa liittyvät soisaalipsykologiaan.

7. Psykologian kertauskurssi (PS7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa psykologian oppimäärän*
- *harjoittelee reaalikoetehtäviin vastaamista*

Keskeiset sisällöt

- *psykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus*
- *ihmisen psykkinen kehitys*
- *ihmisen tiedonkäsittelyn perusteet*
- *motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta*
- *persoonallisuus ja mielenterveys*
- *sosiaalipsykologia*

Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritettu/hylätty-merkinnällä.

Kertauskurssin aiheisiin sisältyvät aihekokonaisuudet siten kuin kunkin psykologian kurssin yhteydessä on todettu.